

TÜRK MEDENİYETİNİN TEMELLERİ

Orta Asya'daki tarihi vesikalara dayanan ilk Türk devleti Büyük Hun imparatorluğudur. Bu devletin kuruluşu Roma İmparatorluğu ile aynı döneme rastlar.

Tarihi vesikalara dayanan ilk Türk devleti Büyük Hun İmparatorluğundan sonra Türkler Türkiye Cumhuriyeti forsunda da yer aldığı üzere 16 büyük İmparatorluk kurdular.

Cumhurbaşkanlığı forsundaki 16 yıldız, tarihteki 16 büyük Türk imparatorluğunu, ortadaki güneş ise Türkiye Cumhuriyeti'ni simgeler.

 Büyük Hun İmparatorluğu

 Ak Hun İmparatorluğu

 Hazar İmparatorluğu

 Gazneliler

 Altınordu Devleti

 Batı Hun İmparatorluğu

 Göktürk İmparatorluğu

 Uygur Devleti

 Büyük Selçuk İmparatorluğu

 Büyük Timur İmparatorluğu

 Osmanlı İmparatorluğu

 Avrupa Hun İmparatorluğu

 Avar İmparatorluğu

 Karahanlılar

 Harzemşahlar

 Babür İmparatorluğu

Bu imparatorluklar yanında Türkler birçok Devlet ve beylikler kurmuşlar ve kendi milletlerini ve bu topraklarda yaşayan diğer halkları baskı kurmadan adalet ve hoşgörü ile davranarak, huzur ve refah sağlayarak yönetmişlerdir.

Bazı tarihçiler diğer milletlerde görülmeyen Türklerin bu iki bin yıl süren imparatorluklar kurma niteliklerini üstünlüğünü ata hükmetmelerine ve demiri işlemelerine bağlamışlardır. Halbuki o dönemde bütün önemli milletlerde benzer imkânlar vardı. Örneğin Moğollar, Türklerle yan yana yaşıyorlardı. Ama Moğol tarihi boyunca sadece Cengiz (Tingiz) Han ile imparatorluk kurdular. Sonrasında önemli milletler sahnesinden çekildiler. Halbuki Türklerin imparatorluk kurmaları ve üstün kültürleri kısa aralara rağmen iki bin yıl sürdü.

Yazıların bütün hakları *İsmail Hakkı Küpçü*'ye aittir

www.ihkupcu.com

Türkler İran, Ortadoğu ve Anadolu'ya geldiklerinde at üstünlüklerini kaybetmişlerdi. Bu zayıflıkları yetmezmiş gibi, önce batıdan gelen Haçlı seferleri sonra doğudan gelen Moğol fırtınası ile boğuştu. Ama herşeyin üstesinden geldiler. Yine de dünyanın en görkemli imparatorluklarından olan Osmanlı Devletini kurdular. **Sadece at üstünlüklerine dayansalardı Türkler böyle bir başarıyı nasıl sağlayabilirdi?**

Türklerin üstünlüklerinin sebeplerini göremeyen bazı tarihçiler Türklerin acımasızlıkları sayesinde hakim olduklarını ileri sürerler. En acımasız Türk olarak da Avrupa Hun Türk Devletinin hakanı Atilla'yı (öl.453) gösterirler. Atilla'ya "Tanrının kılıcı" derler. Halbuki Wess Roberts'in belirttiği gibi, Türk hakanı Atilla kendi döneminin Avrupalılarından daha az acımasızdı. Bu konuda **Wess Roberts şöyle diyor: " Atilla sırf eğlence olsun diye binlerce Hıristiyanı vahşi hayvanlara parçalatan ve onları zevkle seyreden Romalılar kadar vahşi değildi.** Korkunç İvan (IV.İvan), Cortez ya da Pizarro'dan daha az acımasızdı. Elinde imkân varken Roma'yı almaktan vazgeçmesi, aynı kenti hiçbir şeye aldırmadan yerle bir eden Vizigotlar (402), Vandallar (455), Süevler (472), Almanlar (476 ve 24 Mart 1944), Belisarius (547), Normandlar (1084), Bourbonlar'dan (1527, ki bunların yaptıkları vahşet aylarca sürmüştür) Atilla'nın daha insancıl olduğunu gösterir.

Ele alınan konu için çok kısa sayılabilecek bu yazıda, Türklerin diğer milletlerde görülmeyen "iki bin yıl süren imparatorluklar kuran" nitelikleri açıklanmaya çalışılacaktır.

TÜRK DEVLETLERİNİN VE LİDERLERİNİN ANLAYIŞLARI

Türk hakanı Atilla şöyle der : "Bir Hun için iyi olan herşey aynı zamanda kavim ve ulus için de iyi olmalıdır. Benzer şekilde kavim ve ulus için iyi olan herşey bir Hun için de iyi olmalıdır." Türk liderin bir başka sözü : "Hunların bütün hasımları düşmanları değildir."

Orta Asya'nın tamamına egemen olan II. Göktürk Devletinin hakanı Bilge Han Orhun Anıtlarında (732) şöyle diyor : "Zamanı Tanrı yapar Tanrı yaşar. İnsanoğlu ölümlüdür. Türk Milleti için gece uyumadım, gündüz oturmam. Kardeşim Kül Tigin ve iki Şad ile ölesiye bitesiyeye çalıştım. Milletimi ateşe, suya düşürmedim. İlimde (ülkemde) huzursuzluk kalmadı."

Son Türk İmparatorluğu olan Osmanlı Devletinin padişahlarının insanlara, Gayri Müslim'lere davranışlarındaki güzelliklerin üzerinden çok zaman geçmediğinden halâ hatırlanıyor. Bu konuda sadece Rumen popescu Ciocanel'in "Revue du Monde Musulman" dergisinin Aralık 1906 sayısındaki yazısından bir bölüm aktarmak yeterli olacaktır kanısındayım. "Fatih bir millet olan Türkler, idareleri altındaki çeşitli milletleri türkleştirmeye çalışmamış, onların din ve geleneklerine saygı göstermiştir. Romanya için Rus veya Avusturya yönetimi yerine Türk idaresi altında yaşamak bir şans olmuştur. Zira, aksi taktirde bugün Rumen milleti diye bir millet olmayacaktı.

Yazıların bütün hakları *İsmail Hakkı Küpçü*'ye aittir

www.ihkpcu.com

TÜRKLERDE HOŞGÖRÜ VE İNSAN HAKLARI

Türkler, imparatorluklarındaki halklara hoşgörülü davrandılar. Onların kendi kültürlerini ve liderlerini korumalarına izin verdiler. Roma İmparatorluğunda ise, halk “plebler” denilen hakları sınırlı insanlar ile “patriciler” denilen soylular olmak üzere iki farklı guruptan oluşuyordu. M.Ö. 91-89 yıllarındaki Sosyal Savaşlarına kadar sadece Roma şehrinde oturanlar vatandaş sayılıyordu. Bu savaştan sonra yine sadece İtalya sınırı içerisindekiler vatandaş sayıldı.

Türklerin Romalılarda görülmeyen bu hoşgörülü davranışlarının temellerini anlayamayan bazı tarihçiler, bu durumu farklı yorumladılar. Hun İmparatorluğunun bir Türk devleti olmadığını iddia ettiler. Halbuki, Çinlilerin Hunlarla ilgili yıllıklarında geçen “kul”, “il”, “ordu”, “tuğ”, “kılıç”, “tanrı” gibi devleti ilgilendiren önemli sözcükler Türkçe’dir. Ayrıca Hunların kullandıkları ve 26 harften oluşan Runik alfabesi ile Göktürk Devletinin 38 harfli Göktürk alfabesi aynı köktendir. **Dolayısıyla Hun Devleti bir Türk İmparatorluğudur.**

Hun İmparatorluğunun zayıflamasıyla dağılan Türkler aynı dönemde üç ayrı imparatorluk kurmuşlardır. Çin’e inen bir grup orada **Tabgaç** (yani ulu, saygıdeğer anlamında) **Devletini kurdular**. Güneybatıya inenler **Akhun Devletini kurdular**. Batıya yönelenler Avrupa’nın içlerine kadar ilerlediler. **Avrupa Hun Devletini kurdular**. Sonuç olarak **Türkler, 4-6. yüzyıllar arasında Çin’in başkentinden (Lo-Yang) Macaristan’a kadar geniş bir alanda ve aynı dönemde hüküm sürdüler**

Balkan Bulgar Türk Devletini kuran halk **da** eski Türk dinine inanıyordu. Bulgar Türklerinin hanı Krum Han 810 yılında şöyle diyor : “Doğru insanı ve yalancıyı Tanrı bilir. Bulgarlar (Türkler), Hıristiyanların (Bizanslılar) iyiliği için çok çalıştılar. Ancak onlar bunu çabuk unuttu. Fakat Tanrı biliyor.”

Karadenizin kuzeyi 4-18. yüzyıllar arası sürekli Türk yurdu oldu. Bölgede hüküm süren Türk boyları şunlardır : Hunlar, Hazarlar, Peçenekler, Kumanlar, Bulgarlar (İdil Bulgarları adıyla), Kıpçaklar, Tatarlar, Nogaylar. Bölgedeki Türk devletlerinden İdil Bulgarları döneminde komşuları Rus Suzdal ülkesinde şiddetli bir kıtlık olur (1024). Rus vakayinameleri İdil Bulgar Türk Devletinin Ruslara çok miktarda hububat yardımı yaptığını yazarlar. Halbuki bu dönemler, fakir Rusların zenginliğe kolay ulaşmak için zengin Türk bölgelerine sert saldırılar yaptıkları günlerdi.

Sosyolog tarihçi Jean Paul Roux Türklerin iki bin yıllık tarihini anlatır. Türkleri anlatmadan dünya tarihinden bahsedilemeyeceğini vurgular. **Roux kısaca şöyle anlatır :” Türkler, egemenliklerindeki halklar arasında ayırım yapmadılar. Herkese aynı hukuku uyguladılar. Diğer halkların kimliklerini korudular. Onları sömürmediler. Aksine doyurmaya çalıştılar. Dost bildiklerine iyilikle yaklaştılar. Türklerin hoşgörülü davranışları, dünya uygarlığına yaptıkları en önemli hizmettendir.”**

Türklerde devlet eliyle köle kullanımı **da** olmamıştır. Romalılardaki Spartacus isyanı (M.Ö. 73-71), Araplardaki Zenc isyanı (883) gibi köle ayaklanmaları, ABD deki yoğunlukta köle ticareti Türklerde görülmemiştir. Aksine köle olmuş ama kölelikten

Yazıların bütün hakları *İsmail Hakkı Küpçü*’ye aittir

www.ihkupcu.com

yükselerek devlet kurmuş Türk liderler vardır. (Mısır'daki Ed-devlet-it Türkiye yani Memlûk Türk Sultanlığı ile Delhi Türk Sultanlığı bunların en büyükleridir.)

Kendisinden olmayan insanlara köle muamelesi yapan Romalılar ve Araplar tarihlerinde sadece bir defa imparatorluk kurmuşlardır. Türkler ise, insanca davranışları sayesinde sürekli büyük devletler kurmuşlar ve çağdaş medeniyet seviyesi civarında yaşamışlardır. **Fakat dünyada dengeleri bozan mucize olay 1492'dir. Eğer dünyada Amerika kıtası ve Afrika'nın bilinmeyen büyük kısmı olmasaydı keşiflerin bir önemi olmazdı. Türklerin üstünlüğünün sürmesi ihtimali çok kuvvetliydi. Çünkü Batı Roma İmparatorluğunun yıkılmasından 1492 ye kadar yaklaşık bin yıl Avrupalılar karanlıkta kaldılar. Böylesine bir mucize olmasaydı aydınlığa çıkmaları çok zordu.**

Dünya üzerinde vahşetin hakim olduğu bu dönemlerde Türkler ve liderleri böylesine hoşgörülü ve uzak görüşlüydüler. Türkler sadece güç kullanarak ve sertlikle egemen olmadılar. Eğer öyle olsaydı, hakimiyetleri kısa sürerdi. **Demek ki, tarihte bilinen ilk Türk topluluklarından itibaren ciddi bir Türk kültürü oluşmuştu.** Bir kültürün oluşması ve kültürde devamlılığın sağlanması için sadece maddi imkân ve ekonomik güç yeterli değildir. Kültürün oluşmasında; o toplumu meydana getiren bireylerin özellikleri, toplumsal dayanışma anlayışları, yöneticilerin tutumları, ülkenin ekonomik kaynakları ve bütün bunların birbirleriyle ilişkileri çok önemlidir.

TÜRKLERİN ÖZELLİKLERİ

Türkler farklı boylar olarak ve çok geniş alana yayılmalarına rağmen ortak özelliklere sahiptirler. Jean paul Roux Türklerin ortak özellikleri ve karakterlerini şöyle sıralar :

Yüksek onur
Sözünün eri olma
İrkçilik yokluğu
Yakınındakilere hizmet arzusu
Maddi ve manevi sağlamlık
Bağımsızlık isteği
Gözü peklik
Üste kesin itaat
Mağdurlara karşı merhamet
Gerektiğinde kendisinin ve düşmanının canını hiçe sayma
İhanet edenlere karşı acımasızlık

Yukarıdaki özellikler genel anlamıyla gerçekten de Türklerde vardır. Bu özelliklerin bazılarını başka milletler beğenmeyebilir. Başka milletlerde daha farklı özellikler vardır. Ama bu durum Türklerin yapılarını değiştirmez.

Yazıların bütün hakları *İsmail Hakkı Küpçü*'ye aittir

www.ihkupcu.com

TÜRKLERDE DENGE

Türkler sahip oldukları bu yapıları sayesinde uç fikirlere, sapıklık içeren düşüncelere kapılmamışlardır. İnsanlığa acılar çektiren vahşi kapitalizm ve komünizm anlayışları Türklerde tutunamamıştır. Aynı nedenle Türkler sonradan katıldıkları İslamiyet'e güzel denilebilecek yorumlar getirdiler. Sapıklık içeren hiçbir İslâmi mezhep Türkler arasında barınmadı. Türklerin Hıristiyanlığı kabul etmemelerinde bile Hıristiyanların Allah'ın üçlü kişiliğine inanmaları etkili oldu. Hazar Türklerini Hıristiyanlığa davet için Bizanslıların 862 de gönderdiği St. Constantin Cyrill (Aziz Kyrillos) ile görüşmesinde eski Türk dinine inanan Türk Hakanı şöyle karşılık verir : "Hıristiyanlar Tanrı'nın üçlü kişiliğine (trinity) inanıyorsunuz. Ama biz tek Tanrı'ya inanıyoruz."

Yazımızın Türklerde hoşgörü bölümünde verdiğimiz Atilla'nın sözleri de Türklerin her konuda dengeli davranmaya çalıştıklarını gösterir.

Müslümanlığı yorumlayan Semerkant doğumlu Türk kelâm filozofu Maturidi (852?-944) Arapların anlayışları olan Mutezile ile Eşarilik arasında ılımlı bir yol göstermiştir. Ne Mutezileciler gibi akli çok yüceltmiş, ne de Eşariler gibi imanı aklın önüne geçirmiştir. Maturidi, akla ve nakle layık oldukları değeri vermiştir. Maturidi, Allah'ın insanlara taşıyamayacakları bir yük yüklemeyeceğine inanır.

Türklerin özellikleri ve hayatlarındaki uygulamaları ile Müslüman'ın tanımı arasında benzerlik çoktur. Allah Kur'anı Kerim'inde Müslümanı en geniş anlatımla Bakara Suresi 177. ayetinde tanımlar : "Yüzlerinizi doğu ve batı tarafına çevirmemiz iyilik değildir. Asıl iyilik, o(kimsenin iyiliği)dur ki; Allah'a, ahiret gününe, meleklerle, Kitaba ve peygamberlere inandı; sevdiği malını yakınlarına, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, dilencilere, boyundurluk altında bulunanlara verdi; namazı kıldı, zekâtı verdi. Antlaşma yaptıkları zaman antlaşmalarını yerine getirenler; sıkıntı, hastalık ve savaş zamanlarında sabredenler, işte doğru olanlar onlardır. (Allah'ın azabından) korunanlar da onlardır."

İsmail Hakkı Küpçü
Sanayici – Yazar
www.ihkupcu.com